

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 20426
Tarih : 14-10-2026

10/4704

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

1 Ocak 2021'den itibaren uygulamaya başlanan iyi hâl tespitinde, 6 veya 3 ayda bir İdare ve Gözlem Kurulunca değerlendirmeye tabi tutulma uygulamasıyla birlikte, cezaevlerindeki koşullu salıverilme şartları oluşmuş hükümlülerin İdare ve Gözlem Kurullarının keyfi raporlarına dayanılarak iyi hâlli sayılmadığı, koşullu salıverilme hakkından faydalandırılmadığı ve bu kişiler arasında ağır hasta mahpusların da bulunduğu gerçeği ile söz konusu uygulamanın yol açtığı hak ihlallerinin araştırılarak, yeni yasal düzenlemenin neden olduğu hak ihlallerinin giderilmesine yönelik tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT
DEM Parti Grup Başkanvekili
Kars Milletvekili

Sezai TEMELLİ
DEM Parti Grup Başkanvekili
Muş Milletvekili

GEREKÇE

Türkiye’de bulunan cezaevlerinde işkence, kötü muamele ve hak ihlalleri sıklıkla kamuoyunun gündemini meşgul etmektedir. Cezaevlerinde ciddi bir soruna dönmüş bu ihlallerden biri de; kamuoyunda “infaz yakma” olarak bilinen ve hükümlüye verilen disiplin cezası yöntemleriyle infazlarını tamamlayanların cezaevinden çıkmalarını engelleyen hak ihlalidir. 1 Ocak 2021 itibariyle uygulanan düzenlemeyle hükümlüler, iyi hal tespitinde 3-6 ayda bir idari ve gözlem kurulları tarafından değerlendirmeye tabi tutulmaya ve böylelikle mahpusların, eşitlik haklarının hiçe sayıldığı, sübjektif bir yaklaşımla ve adeta ikinci bir yargılamaya tabi tutulduğu hürriyetlerinden tahdit edildikleri bir sürece başlanmıştır. Özellikle düzenlemenin 89. Maddesinde yer alan “pişmanlık” kriteri muğlak bir durum yaratmakta; mahpusun, “haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadığı”, “işlediği suçtan dolayı duyduğu pişmanlık”, “toplumla bütünleşmeye hazır olup olmama”, “fazla su tüketme” vb. sübjektif ve absürt hükümler ağır hak ihlallerine yol açmaktadır.

Söz konusu tarihten bu yana cezaevleri yönetimleri, Anayasaya, yasalara aykırı idari tasarruflarla sistematik bir şekilde insan hakları ilkelerini ayaklar altına almakta, telafisi olmayan ihlaller, erişilemeyen adalet nedeniyle cezaevlerinin toplumsal bir yaraya dönüşmesine neden olmaktadır. Pandemi döneminde politik mahpusların infaz paketinden faydalanmalarını engelleyen ayrımcı uygulamalar bu sefer de mahpusların yaşam hakkının, özgürlük hakkının ve adil yargılanma hakkının hiçe sayılmasına sebep olmuştur. Aralarında ağır hasta mahpusların ve yaklaşık 30 yıldır cezaevinde tutulan mahpusların da olduğu yüzlerce mahpusun infazı keyfi gerekçelerle yakılmıştır.

Gerek basına düşen haberler, gerekse ilgili STK’ların açıkladıkları raporlar ve tarafımıza yapılan başvurular bu durumun vahametini ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, İzmir Kırıklar 1 No’lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Cezaevi’nde 30 yıllık mahpus bulunan Mehmet Sait Yıldırım’ın, cezaevinde kalamayacağına ilişkin iki kez rapor verilmesine rağmen tahliye edilmediği ve infazının üç kez yakıldığı bilinmektedir. Yine sedyeyle cezaevine götürülerek cezaevine konulan 77 yaşındaki ağır hasta mahpus Hatice Yıldız, demans, yüksek tansiyon, kemik erimesi, bel fıtığı, omurga eğriliği, mide rahatsızlığı ve görme bozukluğu gibi çok sayıda ciddi sağlık sorunu bulunmasına rağmen idare ve gözlem kurullarının hukuksuz kararları ile tahliyesi engellenmiştir.

Bazı cezaevlerinde, hükümlülerin yasal hakları arasında yer alan koşullu salıverilme hakkının kullandırılmaması ve tahliyelerin çeşitli gerekçelerle engellenmesi adeta bir uygulama biçimi haline gelmiştir. Öyle ki koşullu salıverilme şartlarını yerine getiren hükümlülerin tahliyeleri,

istisnai durumlarda dahi gerçekleştirilmemekte; İdare ve Gözlem Kurullarının değerlendirmeleri aracılığıyla bu kişilerin özgürlüklerine kavuşmaları engellenmektedir. Sincan Kadın Kapalı Cezaevi de bu uygulamaların yaşandığı cezaevlerinden biridir. Bugün Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde en az 8 kadın mahpusun tahliyesi halen engellenmektedir. Nedime Yaklav'ın tahliyesi 6 kez ertelenirken; Hicran Binici ve Nuriye Adet'in 5 kez, Devrim Adet'in 5 kez, Melike Göksü ve Emine Abiş'in 3 kez, Fatma Aslan'ın 3 kez, Zeliha Ustabas'ın 4 kez ve Pınar Tikit'in 2 kez tahliyesi engellenmiştir. 2021 yılından beri Sincan Kapalı Kadın Hapishanesinden tahliye olan politik kadın mahpusların hemen hepsinin tahliyesi bihakkın tahliye olana kadar idare ve gözlem kurulu tarafından engellenmiştir. Bu durum, koşullu salıverilme hakkının fiilen işlevsizleştirilmesine, hükümlülerin hukuki güvenlik ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde sahip oldukları hakların ihlal edilmesine ve ceza infazında keyfi uygulamaların yaygınlaşmasına neden olmaktadır.

İdare ve gözlem kurullarının hukuksuz kararlarının gerekçeleri ise başlı başına bir hukuk garabeti olmuştur. Örneğin "fazla su kullandın, çok kitap okudun, serzenişte bulundun, halay çektin, ALES sınavına girmedin". Bu örnekler, uygulamanın ağır bir hak ihlaline dönüştüğünün izahıdır.

Parlamentonun, cezaevlerinin tamamına yayılan ve hükümlüler açısından önemli bir ihlal teşkil eden yeni infaz rejimine dair çalışmalar yürütmesi ve yaşanan hak kayıplarını engelleyici düzenlemeler yapılmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirmesi elzemdir.